

DRANGEDAL
KOMMUNE

KOMMUNEPLAN FOR KULTUR I DRANGEDAL KOMMUNE 2022-2030

KULTURAVDELINGEN

VEDTATT I DRANGEDAL KOMMUNESTYRE 09.06.2022

Innhold

Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn og planprosess	3
1.2 Innhold, avgrensning og tidshorisont.....	3
1.3 Kulturbegrepet - hva?.....	3
1.4 Mål med planen – hvorfor?.....	4
2 Overordet	5
2.1 Forhold til andre planer.....	6
2.2 Overordna mål og visjoner for kulturlivet i Drangedal.....	7
2.2.1 Kultur og bærekraft	7
2.3 Særskilte satsningsområder	8
2.4 Kommunebarometeret.....	8
3 Temaområder	9
3.1 Oppvekst og nærmiljø	9
3.1.1 Den kulturelle skolesekken.....	9
3.1.2 Den kulturelle spaserstokken	10
3.1.3 Ungdomsklubb/ungdomstilbud	10
3.1.4 Ungdataundersøkelsen 2021.....	11
3.1.4 Kulturskole.....	12
3.2 Det frivillige kulturlivet	14
3.2.1 Grender og velforeninger	15
3.2.2 Drangedal kirke som kulturformidler	17
3.2.3 Kulturstua i Kroken	17
3.2.4 Drangedal Frivilligsentral.....	18
3.2.5 Kulturrunden – fysisk aktivitet, kulturminner og naturopplevelser.....	19
3.2.6 Idrett og friluftsliv.....	20
3.2.7 Kulturpris	20
3.3 Bibliotek.....	21
3.4 Tokestua kultursal – og kino.....	23
3.4.1 Kultursal.....	23
3.4.2 Kino.....	24
3.5 Kultur og næring.....	25
3.6 Kulturminner	28
3.6.1 Drangedal Bygdetun	28
3.6.2 Drangedal Historielag	30
4 Økonomiske støtteordninger for kulturen	31

4.1 Aktivitetstilskudd.....	31
4.2 Spillemidler.....	32
Litteraturliste.....	35

Innledning

1.1 Bakgrunn og planprosess

Arbeidet med kulturplan for Drangedal kommune ble påbegynt i april 2020. Arbeidet ble ledet av daglig leder for Toketua kultursal i samarbeid med kultursjefen. Kulturplanen skrives med en pågående koronapandemi som bakteppe. Dette legger noen begrensinger for arbeidsmetodene. I stedet for å organisere arbeidet med arbeidsgrupper og fellesmøter har de ulike kulturfeltene mottatt skriftlige forespørsler om å bidra til kulturplanen. Dialog og samarbeid har blitt ivaretatt ved hjelp av mailkorrespondanse og telefonsamtaler. Alle innbyggere i Drangedal kommune har, gjennom kunngjøringer i lokalavisa og kommunens nettsider, blitt oppfordra til å komme med innspill til planen.

1.2 Innhold, avgrensning og tidshorisont

I del 2 gis det et overordnet perspektiv på Drangedal kommune sine ambisjoner på kulturområdet den kommende perioden. Del 3 tar for seg målsetninger og ambisjoner på 6 ulike temaområder: oppvekst og nærmiljø, det frivillige kulturlivet, bibliotek, Toketua kultursal – og kino, kultur og næring og kulturminner. «Kulturminner» vil senere innarbeides i en kommende kulturminneplan og idrett nevnes kun kort under «det frivillige kulturlivet» i denne planen siden «Kommuneplan for idrett og fysisk aktivitet 2012-2024» tar for seg feltet i sin helhet. Kommuneplanen for idrett og fysisk aktivitet og kulturplanen er derfor å anse som to likeverdige planer som til sammen dekker kulturavdelingens arbeidsfelt.

1.3 Kulturbegrepet - hva?

Kultur er rosinen i pølsa og krydderet i maten – for noen er det et overskuddsfenomen, noe som ikke er helt nødvendig – for andre er det DET som gir mening i livet.

Hva er kultur? Jon Schackt (Universitetet i Tromsø) skiller mellom tre ulike kulturbegrep:

- Det snevre, sektororienterte kulturbegrepet: betegner artistiske uttrykksformer som musikk, teater, kunstgjenstander osv. Her omtales gjerne om «kunst og kultur» i sammenheng
- Det utvidede kulturbegrepet: innbefatter uttrykksformer som mange vil si hører inn under andre felter enn kulturfeltet. Eksempler på dette er idrett og folkefester
- Det generelle kulturbegrepet omfatter tanke-, kommunikasjons- og adferdsmønstre i alle lag av et samfunn og blir beskrivende for en gruppes grunnleggende fellestrekk. For eksempel «norsk kultur» eller «europisk kultur». Når deler av samfunnslivet utvikler underordnede kulturmønstre snakkes det gjerne subkulturer. Eksempler på dette er bedriftskulturer eller ungdomskulturer.

I kulturdebatter er det ikke uvanlig å problematisere kunst og kulturs egenverdi opp mot dens instrumentelle verdi (innenfor det snevre kulturbegrepet). Eksempler på instrumentell verdi er kunst og kulturs betydning for næringsutvikling, helse eller tilflytting. Kunst og kulturs verdi i seg selv måles ikke i nytte for å oppnå et annet mål, men knyttes heller til den følelsen den frembringer eller betydningen den har i kraft av seg selv. I denne kulturplanen skilles det ikke mellom disse to innfallsvinklene, men de er nyttige å ha i bakhodet i det videre arbeidet med kulturlivet i Drangedal.

1.4 Mål med planen – hvorfor?

- Kulturplanen skal fungere som et styringsverktøy på politisk og administrativt nivå i Drangedal kommune
- Kulturplanen skal løfte frem langsiktige mål for kulturarbeidet i Drangedal kommune
- Kulturplanen skal tydeliggjøre hvorfor kultur er viktig for Drangedal kommune
- Kulturplanen skal legge til rette for et godt samarbeid mellom de ulike kulturinstitusjonene i kommunen
- Kulturplanen skal peke på forhold som gjør kulturopplevelser tilgjengelig for alle
- Kulturplanen skal tydeliggjøre kulturens betydning for folkehelsa

2 Overordet

Kulturlova

§ 1. **Føremål** Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk.

§ 2. **Definisjonar**

Med kulturverksemd meiner ein i denne lova å

- a. skapa, produsera, utøva, formidla og distribuera kunst- og andre kulturuttrykk,
- b. verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv,
- c. delta i kulturaktivitet,
- d. utvikla kulturfagleg kunnskap og kompetanse.

§ 3. **Statens oppgåver**

Staten skal fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd over heile gjennom rettslege, økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak.

Staten skal utforma verkemiddel og gjennomføra tiltak for å fremja og verna eit mangfald av kulturuttrykk i samsvar med internasjonale rettar og plikter.

§ 4. **Fylkeskommunens og kommunens oppgåver**

Fylkeskommunen og kommunen skal syta for økonomiske, organisatoriske, informerande og andre relevante verkemiddel og tiltak som fremjar og legg til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd regionalt og lokalt.

§ 5. **Felles oppgåver**

Staten, fylkeskommunen og kommunen skal syta for

- a. at kulturlivet har føreseielege utviklingskår,
- b. å fremja profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbodet og leggja til rette for deltaking i kulturaktivitetar,
- c. at personar, organisasjonar og institusjonar har tilgang til informasjon om ordningar med økonomisk støtte og om andre verkemiddel og tiltak.

§ 6. **Ikraftsetjing**

Kongen fastset når lova skal ta til å gjelda.

0 Frå 1 aug 2007 iflg. [res. 29 juni 2007 nr. 905](#).

2.1 Forhold til andre planer

Kulturplanen skal sees i sammenheng med andre planer i Drangedal kommune. Dette fordi det er viktig at kommunens ulike sektorer drar i samme retning mot noen felles hovedmål.

Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2029 trekker opp hovedlinjer i den ønska utviklingen for kommunen og skal fungere som en grunnlag for øvrig planarbeid:

Drangedal – et attraktivt sted å bo

- Skape attraktive, gode og trygge bo- og oppvekstmiljø som grunnlag for trivsel og vekst i befolkningen
- Tilrettelegge arealer og bygg som fremmer helse og livskvalitet
- Etablere attraktive møteplasser for ulike befolkningsgrupper
- I Drangedal skal alle oppleve et liv som fremmer verdighet, tilhørighet og mestring i felleskapet
- Alle innbyggere skal være aktive deltagere i lokalsamfunnet og arbeidsliv
- Alle innbyggere skal ha mulighet til å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet

Drangedal – et attraktivt sted å besøke

- Legge til rette for turisme og utbygging av fritidsboliger
- Markedsføre Drangedal eksternt

Drangedal – attraktivt for bedrifter

- Legge til rette for utvikling av lokalt næringsliv og et attraktivt handels- og tjenestetilbud
- Drangedal skal ha et variert og innovativt næringsliv

Planen peker videre på viktigheten av at kulturarv og deltakelse i kulturelle aktiviteter må brukes aktivt som en ressurs for å forsterke identitet, engasjement og omdømme.

Samfunnsplanens handlingsdel 2019-2023 peker på samme hovedmålsettinger som Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2029, men går mer i detalj på konkrete tiltak. Denne fungerer som et handlingsprogram for kommuneplanen.

Kommunal planstrategi for Drangedal kommune 2016-2020 er ikke regnet som en plan i seg selv, men som et verktøy for å samordne kommunens planarbeid innenfor hver valgperiode. Kommunal planstrategi sier følgende om kulturplanen:

«En overordna kulturplan bør inneholde tiltak og strategier innenfor disse områdene/tema: Ungdom, eldre, kulturskole, grunnskole, barnehage, frivillig arbeid, kulturminner, kultursal, bibliotek, scenekunst.»

Kommuneplan for idrett – og fysisk aktivitet 2012-2024 presenterer målsettinger, strategier og handlingsprogram for perioden.

Kulturminneplan med oppstart 2022

2.2 Overordna mål og visjoner for kulturlivet i Drangedal

Kulturavdelingen i Drangedal kommune jobber for å utvikle et godt og variert kulturtilbud til bygdas befolkning. Gjennom kulturarbeid stimuleres det til mangfold, deltakelse, utfoldelse og glede. Et velutviklet kulturliv har en positiv effekt på mange viktige samfunnsområder.

Lokalsamfunn med et godt kulturtilbud er mer attraktivt på boligmarkedet og turister trekkes mot kulturelle aktiviteter. Kultur kan «sette Drangedal på kartet». Dette samsvarer med «Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2029» som peker på at kommunens hovedutfordring i framtida er å øke tilflyttingen.

Kultur skaper glede, samhold og deltakelse og bidrar på denne måten til å bedre folkehelsen. Folkehelseloven fra 2011 peker på viktigheten av å tenke «helse i alt vi gjør» og således er godt kulturarbeid godt helsearbeid. Kulturavdelingen legger vekt på – og stiller krav til at kulturelle aktiviteter er tilgjengelige for alle. Forskning viser at tilgang til kultur har positiv innvirkning på helsen.

Kunst og kultur kan vise oss at det ikke er «bare en måte». Kunst og kultur utfordrer det bestående gjennom å se verden med nye øyne og utvider dermed vår toleranse for annerledeshet. Likeledes bør kunsten utfordre publikums smak og evne til å sette pris på nye uttrykk. Kulturavdelingen har et mål om å bidra til et varmere, inkluderende og mer tolerant lokalsamfunn for både unge og voksne i Drangedal.

Drangedal er ei bygd med mange lokale talenter i alle aldre. Dette kommer til syne gjennom utstillinger og utallige lokale musikk – og teaterproduksjoner. Arbeidet med å videreutvikle lokale talenter og skape nye produksjoner krysser av i de fleste bokser for positive effekter av kunst og kultur med deltakelse, integrering, samhold, kreativitet og glede i fokus.

Kultur er ikke bare nyskapning – det er også viktig å ta vare på kulturminner og tradisjoner. Drangedal Bygdetun og Drangedal Historielag gjør en viktig jobb med å ta vare på materielle så vel som immaterielle kulturminner i bygda. I skrivende stund er en kulturminneplan på planleggingsstadiet.

2.2.1 Kultur og bærekraft

Kulturlivet i Drangedal skal bevisst bidra i henhold til FN's bærekraftsmål. Hva betyr dette i praksis? Telemarksforskning peker i *Kultur og bærekraft: En Kartlegging av kunnskapsstatus og praksiser i kultursektoren, 2021*, på at det mangler kunnskap på deler av dette området. Det er skrevet lite om hvordan kulturlivet kan bidra til å redusere sitt klimaavtrykk, mens det har vært mer fokus på hvordan kulturen kan bidra til såkalt sosial bærekraft som inkludering, felleskap, dannelse og demokratisering. Kulturkontoret i Drangedal forutsetter fokus på bærekraft ved utbetaling av støtte til aktiviteter og arrangementer. *Standard Norge* har utarbeidet en sjekkliste for bærekraftige arrangementer, denne ligger som vedlegg til kulturplanen og er et fint verktøy i planlegging og gjennomføring av små og store kulturarrangementer.

Prioriterte mål:

- Tilby et allsidig kulturtilbud
- Utvikle lokale talenter
- Legge til rette for lokale produksjoner
- Ta vare på kulturminner/tradisjoner
- Bidra til gode oppvekstvilkår
- Bidra til å gjøre Drangedal til en attraktiv bokommune
- Bidra til å bedre Drangedals omdømme

Aktuelle fokusområder:

- Profil: en profil som vektlegger bærekraft sender et tydelig signal om miljøbevissthet
- Etiske retningslinjer: tenk i gjennom hvilke retningslinjer som kan være gjeldende i ditt tilfelle
- Transport: hvilke miljøvennlige alternativer er tilgjengelige?
- Universell utforming: finnes nødvendige muligheter for adkomst, teleslynge mm.
- Servering: kan du velge økologiske alternativer – reduser svinn
- Innkjøp: sørg for å velge miljøvennlige produkter (unngå plast i størst mulig grad)
- Avfall: tenk resirkulering og minimering av avfall
- Personlig informasjon: behandles i tråd med personopplysningsloven
- Nærmiljø: er det mulig å samarbeide med lokale aktører?
- HMS: tenk sikkerhet – husk å opplyse om nødutganger og andre viktige faktorer

2.3 Særskilte satsningsområder

Drangedal kommune har i dag ikke et fullgodt fritidstilbud til barn og unge. Det er en klar målsetning om at, det som tidligere het, Tippen ungdomsklubb skal få et nytt tilholdssted som er egnet for et bredt utvalg av aktiviteter. Det er i tillegg behov for at det legges til rette for egnede fritidstilbud på flere steder i bygda – spesielt for de unge som ikke føler seg hjemme i organiserte aktiviteter i regi av idrettslagene.

Drangedal bibliotek holder til i et gammelt butikklokale og har behov for nye og triveligere omgivelser og utlånsløsninger.

Store lokale produksjoner med mange involverte fra alle generasjoner og alle deler av bygda har en samlande effekt og utvikler talenter og ressurser på mange plan. Dette har vi erfart, bl.a. gjennom avvikling av tre store musikaloppsetninger i Tokestua. Musikalene ble gjennomført med en blanding av unge og voksne, profesjonelle og amatører på scenen. I kulissene jobbet foreldre og frivillige. Her kunne unge og uerfarne lære av de eldre mer profesjonelle artistene og entusiasmen var til å ta og føle på.

Tiltak/Strategier

- Nye og egnede lokaler for ungdomsklubb
- Utvikle flere arenaer for uorganiserte ungdomsaktiviteter
- Nye lokaler for biblioteket
- Satse på kulturproduksjoner som involverer barn – og unge

2.4 Kommunebarometeret

Drangedal kommunes kultursektor kom på 228. plass på kommunebarometeret for 2020. Plasseringen baserer seg på elleve nøkkeltall som måler kommunene ut fra bibliotektilbud, aktivitetstilbud til barn og unge, ressurser kommunen bruker på idrettsanlegg, kinotjenestene, antall kulturarbeidere, tilbud i musikk – og kulturskole og fritidssenter og hvordan kommunen stimulerer frivilligheten. Dette betyr at Drangedal kommune har noe å strekke seg etter.

Kommunebarometeret 2020, s 35

3 Temaområder

3.1 Oppvekst og nærmiljø

Et godt kulturtilbud skal gi næring til Drangedals innbyggere i alle aldre. Underkapittelet «Oppvekst og nærmiljø» tar for seg «Den kulturelle skolesekken», «Den kulturelle spaserstokken», ungdomsklubb, kulturskolen og UKM.

3.1.1 Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken (DKS) er en nasjonal ordning som sørger for at alle skoleelever i Norge får oppleve profesjonell kunst og kultur hvert år. Ordningen er unik i verdenssammenheng. Gjennom ordningen får elevene mulighet til å oppleve, gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for profesjonelle kunst- og kulturuttrykk. Kulturtilbudet skal være av høy kvalitet, og vise hele bredden av de seks kulturuttrykkene: film, kulturarv, litteratur, musikk, scenekunst og visuell kunst.

Den kulturelle skolesekken har vært en del av regjeringens kulturpolitiske satsing for grunnskolen siden 2001, og etter hvert ble også videregående skole innlemmet i ordningen. Dette betyr at i dag får alle elever, fra 1. klasse i grunnskolen til 3. trinn på videregående skole, oppleve profesjonell kunst og kultur gjennom DKS flere ganger årlig.

DKS ordningen skal:

- sikre at grunnskoleelevene får god kjennskap til den lokale kulturarven via lokale prosjekter
- bidra til at elevene blir bedre kjent med det lokale kulturlivet
- sikre at barn og unge i Drangedal får inspirerende kunst og kulturopplevelser av høy kvalitet
- knytte ulike kulturaktiviteter opp mot skolens læringsmål og planer
- sees i sammenheng med en helhetlig satsning på varierte kulturtilbud av høy kvalitet til barn og unge i Drangedal

Organisering

DKS er et samarbeid mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, og alle landets fylkeskommuner og kommuner. *Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge* fikk i 2016 det nasjonale ansvaret for ordningen. DKS er altså et samarbeidsprosjekt mellom kultur- og opplæringssektoren på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og omfatter alle skolene i Norge. Fylkeskommunen er ansvarlig for regional koordinering og programmering, men kommunene har også mulighet for å utvikle egne program lokalt.

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge er en nasjonal etat med ansvar for å forvalte, kvalitetssikre og utvikle DKS-ordningen. I tillegg til å være en nasjonal koordinerende instans for utvikling av kvalitet og samarbeid i ordningen, skal Kulturtanken også bidra til at tilbudene samspiller med skolens læreplaner, og til å utvikle felles forståelse og engasjement mellom kunst-, kultur- og skolesektor. Kulturtanken har ansvar for å tildele spillemidler (fra overskuddet til Norsk Tipping), innhente rapportering og utarbeide nasjonal årsrapport for DKS. Kulturtanken bestemmer *ikke* over det lokale programmet i DKS.

3.1.2 Den kulturelle spaserstokken

Den kulturelle spaserstokken er en nasjonal kultursatsing som har som mål å sørge for profesjonell kunst- og kulturformidling av høy kvalitet til eldre. Gjennom ordningen skal det legges til rette for samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren. Slik at det utvikles gode kunst- og kulturprosjekt lokalt innenfor et mangfold av sjangere og uttrykk. Ordningen skal også bidra til at eldre får et tilpasset kulturtilbud på arenaer der de eldre befinner seg. Midlene kommunen får for å delta i ordningen, blir fordelt via fylkeskommunen.

Drangedal kommune har hatt et mangeårig samarbeid med Sokkelesten. Hvert år spiller de flere konserter på bokollektivet og sykehjemmet til stor glede for beboerne.

Konserter, teaterforestilling og ellers annet som foregår i Tokestua, har også fått støtte fra Den kulturelle spaserstokken.

Det er naturlig at noe av den økonomiske potten fra Den kulturelle spaserstokken går til Drangedal bygdetun slik at det kan arrangeres flere gratiskonserter og annet kulturelt påfyll der gjennom sommersesongen.

Tokestua har månedlige filmvisninger i samarbeid med Den kulturelle spaserstokken – disse visningene er på dagtid med gratis kaffe og kake og går under navnet «Månedens matinè».

3.1.3 Ungdomsklubb/ungdomstilbud

Ungdommen i Drangedal trenger et sted å møtes, et sted de kan tilbringe noe av fritiden sin, et sted hvor det er trygge voksne. Å ha et sted hvor ungdommene kan møtes uformelt, hvor det kan arrangeres konserter og kurs av ulikt innhold. En ungdomsklubb skal være et hjem nummer to hvor det er trygt og godt å være.

Da pandemien stengte ned Norge i mars 2020, ble også Tippen ungdomsklubb stengt, og etter en befaringsavtale av politikerne i hovedutvalg for oppvekst, undervisning, mangfold og kultur i september 2020, ble det vedtatt at Tippen ungdomsklubb skulle forbli stengt og at nye lokaler for ungdomsklubb i sentrum skulle jobbes fram. Den varige stengingen av Tippen ble begrunnet med svært nedslitte lokaler, og at ungdommen ønsket seg noe i sentrum.

Høsten 2020 ble det igangsatt et forprosjekt for å utrede aktuelle lokaler i sentrum. Flere lokaler ble sjekket, og det beste alternativet var Coop-bygget i sentrum. Forprosjektet har sett på mulig innhold, sett på hvilke aktører som kan bli en del av bygg og innhold, og muligheten til å samlokalisere ungdomsklubb og bibliotek. Å samlokalisere to kulturinstitusjoner vil kunne gi gode synergier og kunne utnytte de personlige ressursene bedre.

Målsetningen er et åpent hus som benyttes av lag og foreninger med ulike behov og medlemsmasse.

Ungdomsrådet har vært en svært nyttig og aktiv referansegruppe hva innhold og åpningstider angår. Ønsker som har kommet inn er mekkegarasje, matlagingskurs, Play Station, quizarrangement, leksehjelp og bordtennisturneringer.

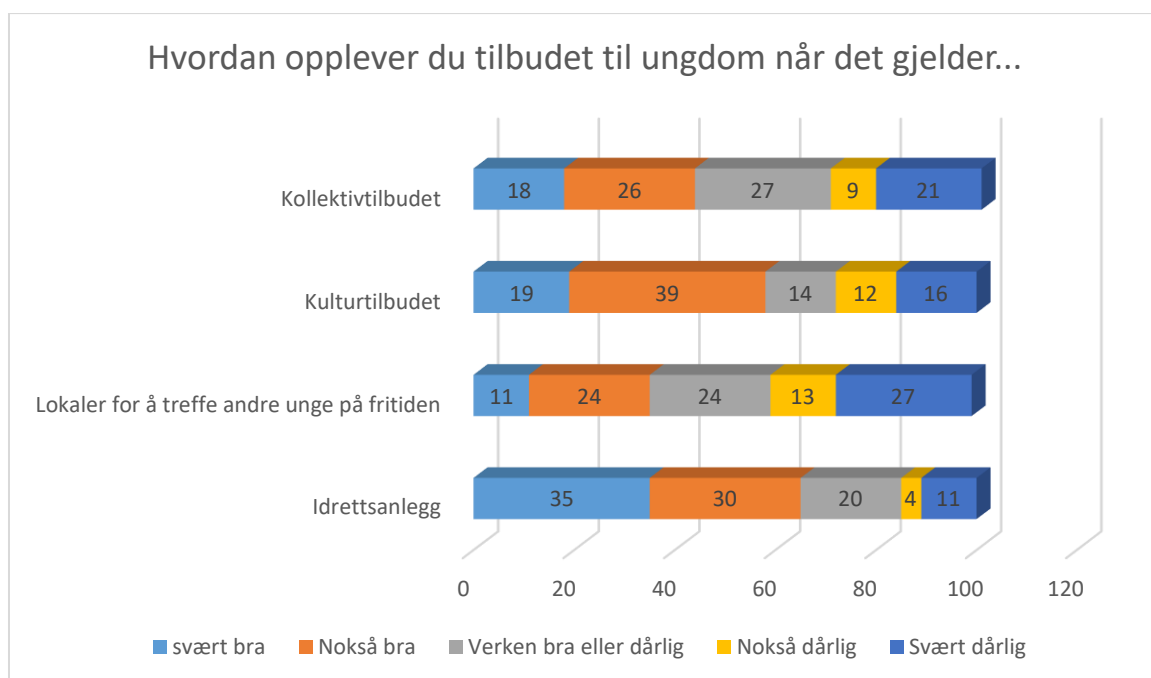
Saken om forprosjekt ny ungdomsklubb og nytt bibliotek i sentrum av Drangedal ble politisk behandlet i juni 2021 og kommunaldirektørens innstilling ble vedtatt:

- 1) Kommunedirektøren tar mulighetsstudien om ungdomsklubb og bibliotek i COOP-bygget til orientering.

- 2) Kommunestyret ber kommunedirektøren arbeide videre med finansiering og prosjektering av prosjektet med sikte på å skape en ramme som kan innarbeides ved neste rullering av økonomiplanen.
- 3) Kommunestyret ber kommunedirektøren gå i forhandlinger om inngåelse av en intensjonsavtale om kjøp av bygget i påvente av prosjektering og finansiering.
- 4) Kommunestyret ber kommunedirektøren prioritere Drangedal aktivitetshus, slik at dette kommer raskt på plass.

3.1.4 Ungdataundersøkelsen 2021

Ungdata er et standardisert spørreskjemabasert verktøy som gjennomføres over hele landet. Ungdataundersøkelsen ble gjennomført ved Drangedal ungdomskole våren 2021. Tabellen under viser ungdommenes opplevelse av tilbud som har en særlig betydning for deres fritid.

Resultater fra Ungdata-undersøkelsen i Drangedal kommune 2021, s. 17

Resultatene understøtter behovet for et sted hvor ungdom kan møtes – gjerne i form av en ungdomsklubb. Videre viser tallene at mange har behov for et bedre kollektivtilbud – noe som er naturlig i ei langstrakt bygd som Drangedal. Kulturtilbudet har et forbedringspotensial når det gjelder å treffe ungdommens preferanser. Idrettstilbudet treffer svært mange innenfor de eksisterende tilbudene fotball, ski, skyting og skiskyting, men mangler tilbud til de som har mindre tradisjonelle interesser.

3.1.4 Kulturskole

Drangedal kommune gir via kulturskolen varierte undervisningstilbud av høy kvalitet innen kunstfag til barn og ungdom.

Kulturskolen bidrar til gode oppvekstvillkår for barn og ungdom i kommunen, og gir elevene meningsfylte og stimulerende aktiviteter som gir både faglig og sosial utvikling. **Alle kommuner er i henhold til Opplæringsloven §13-6 pliktig til å ha et musikk- og kulturskoletilbud.**

Kulturskolen gir hvert skoleår tilbud til ca.100 barn og ungdommer fra hele kommunen. Det gis undervisningstilbud innen visuell kunst og musikk; bl.a. samspill, band, folkesang, kveding, piano, keyboard, trommer, akustisk gitar, elektrisk gitar, bassgitar, torader, torader og vokal. I tillegg til de ordinære undervisningstilbudene innen musikk og kunstfag har kulturskolen har også hovedansvaret for UKM (Ung Kultur møtes), DKS (Den Kulturelle skolesekken) og Drømmestipendet. Det er også et SFO-tilbud i regi av kulturskolen der elevene får kunst- og musikkrelaterte undervisningstilbud. Elever med spesielle behov får også tilpassede undervisningstilbud ved kulturskolen. De deltar også i prosjekter og på konserter, og er en integrert del av skolemiljøet. Drangedal kulturskole har også et godt samarbeid med flyktningtjenesten, skolene, kulturkontoret m.fl.

Prioriterte mål:

- Legge til rette for nye tjenestetilbud ved kulturskolen
- Gi et tilbud til minimum 25% av grunnskoleelevene (17% i dag)
- Gi alle elevene som står på venteliste tilbud om plass
- Forbedre kvaliteten på de eksisterende tilbudene
- Utvikle kulturskolen til å bli et kulturpedagogisk ressursenter
- Utvikle lokale talenter
- Bidra til et godt ungdomsmiljø

Utfordringer

- Kulturskolen har gjennomført en interesseundersøkelse ved alle skolene som viser at det er et ønske fra elever og foresatte at kulturskolens tilbud utvides både i omfang og bredde.
- Ved sykefravær er det vanskelig å finne egnede vikarer. Kulturskolen jobber aktivt for å knytte til seg nye vikarer og har en dialog med andre kommuner om dette.
- Det er behov for et eget fagprogram til kulturskolen

Tiltak/Strategier

- Legge til rette for mer samarbeid med andre kommunale tjenesteytere om lovpålagte og viktige oppgaver.
- Utvikle samarbeidet med skolene og lokale kulturaktører
- Kulturskolen bør knyttes opp mot flere viktige oppgaver kommunen står overfor i årene som kommer.

Kulturskoleelev opptrer med vokal og gitar under fylkesmønstring i Ælvespeilet

3.2 Det frivillige kulturlivet

Det er registrert omkring 50 lag – og foreninger i kommunen med et bredt nedslagsfelt. Mange av disse er forankret i en solid organisering mens andre er løselige sammenslutninger av mennesker med felles interesser. Denne bredden utgjør en uvurderlig ressurs for Drangedal kommune.

Kontakten mellom kommunen og det frivillige kulturlivet er avgjørende for at et gjensidig samarbeid skal fungere best mulig. Kommunen har en rolle som økonomisk bidragsyter, rådgiver og tilrettelegger slik at frivilligheten får best mulige forutsetninger for å skape aktivitet. Dugnadsaktiviteten i det frivillige kulturlivet er svært stor og det arbeidet som legges ned av trenere, teaterinstruktører, løypekjørere og andre har en enorm verdi for kommunen og lokalsamfunnet.

Hovedutfordringen i samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten baserer seg på at det kan være krevende å holde tett kontakt med så mange ulike lag – og foreninger samt å få til en rettferdig fordeling mellom disse som er så vidt forskjellige av natur. Som vedlegg finnes alle registrerte lag og foreninger i Drangedal kommune.

Dette kapitlet går nærmere inn på følgende hovedgrupperinger av frivilligheten: grendelag og velforeninger, Frivilligsentralen, idrett – og friluftsliv.

Prioriterte mål:

- Skape gode oppvekstvilkår for barn og unge
- Stimulere befolkningen til å engasjere seg i lokalsamfunnet
- Øke trivsel i nærmiljøet
- Skape integrering, inkludering og samhold
- Legge til rette for fritidsaktiviteter

Tiltak/Strategier

- Kommunen vil legge til rette for aktivitet gjennom økonomisk bistand, rådgivning og koordinering

3.2.1 Grender og velforeninger

Grendelagene og velforeningene har det til felles at de er en sammenslutning av beboere – for beboere i lokalmiljøet. De skal ha vedtekter, et styre og holde årsmøte med valg på tillitspersoner.

Grendekretser og grendelag:

I Drangedal er det fire grendekretser. Under hver grendekrets ligger det flere grendelag. Grendekretsene har et styre bestående av representanter fra grendelagene. De fire grendekretsene i Drangedal er Kroken, Tørdal, Bostrak og Kjosen. Grendekretsene får hvert år et tilskudd fra kommunen, som styret fordeler ut til grendelagene. Det er samfunn – og kommunikasjonsavdelingen i kommunen som fordeler midlene. Grendehusene er i kommunalt eie, men aktivitet og vedlikehold styres av grendelagene. Tilskudd fra kommunen er først og fremst til vedlikehold av grendehusene, men grendelagene har generelt stor frihet til å styre midlene selv. Grendehusene består av bygg som gjerne har hatt en annen funksjon tidligere, som skoler eller bedehus. Noen bygg er satt opp med formål om å være grendehus i utgangspunktet. I dag brukes grendehusene, uansett forhistorie, som forsamlingslokaler til glede for lokalmiljøene.

Heldal grendehus
nærmer seg ferdig
oppusset vinteren
20/21

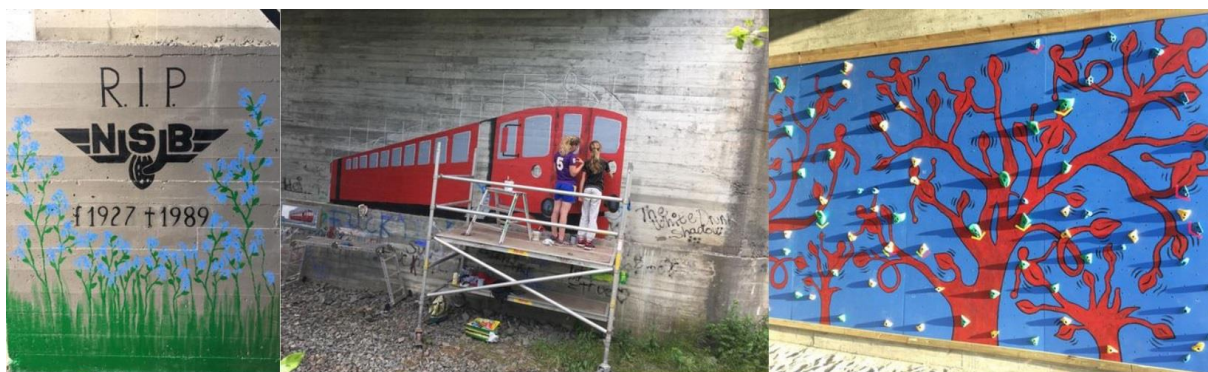
Straume, Henseid og Voje har grendelag, men er ikke organisert under en grendekrets. Kroken Jeger og fisk har ansvar for Sandvann friområde og får tilskudd fra Kroken grendekrets til dette arbeidet. Drangedal sentrum tilhører ikke noen grendekrets.

Tørdal grendekrets	Kroken Grendekrets	Lag uten tilhørighet til krets
Øvre Tørdal grendelag (Tørdal Skole)	Solvang Ungdomshus og grendelag	Straume grendelag
Ungdomslaget Breidablikk (Furuheim)	Heldal grendehus/grendelag	Henseid grendelag
Ungdomslaget Østerdølen (Elvarheim)	Hauglandsgrenda vel	Voje grendelag
Bergane Bedehus	Brødsjø vel	
	Ytre Kroken vel	
Bostrak grendekrets	Kjosens grendekrets	
Bostrak grendelag	Kjosens Grendelag	
Fjellgårdane grendelag	Tveit grendelag	
Østre Bjårvann grendelag	Singusdal grendelag	
	Oseid grendelag	

Tabellen over viser en oversikt over grendekretser med tilhørende grendelag og velforeninger

Velforeninger:

Noen av velforeningene er organisert under grendekretsene – andre er frittstående. Mange av velforeningenes prosjekter blir gjennomført ved hjelp av dugnadskrefter, noen av de større prosjektene har fått tilført eksterne midler og profesjonell arbeidskraft. Neslandsvatn Vel har blant annet stått i bresjen for et omfattende prosjekt med å gjøre om et strekk av en gammel jernbanetrase til gangfelt. Langs gangfeltet er det satt opp både skiftebu («Oterbekkbua»), grillhytte, treningsstativer og klatrevegg. Velforeningene er ofte tilretteleggere for felles feiring av høytider som sankthans, tenning av julegran, 17. mai samt ulike arrangementer til glede for lokalsamfunnet.

Bildene viser litt av den skapende prosessen som har funnet sted langs «banen» i regi av Neslandsvatn Velforening

3.2.2 Drangedal kirke som kulturformidler

Kirken i Drangedal er en viktig kultur – og tradisjonsbærer. I kirken legges det ned en betydelig frivillig innsats i arbeid med barn og unge. Barnekoret «KoS» samler ukentlig 15-20 barn til øving med band. I fellesrådet er det ansatt kantor i 60 % stilling og organist i 40 % stilling. Kantor og organist holder årlige konserter i forbindelse med åpen kirke om sommeren, julekonserter, deltakelse ved andres konserter, lunsjkonserter for kommuneansatte og deltar som akkompagnatører ved ulike arrangement og konserter.

3.2.3 Kulturstua i Kroken

Kulturstua i Kroken er en liten scene som først og fremst setter opp barneteater og amatørteater. Kulturstua er en yrende mauttua av barn og foreldre som gjør alt fra regi til kostyme på frivillig basis.

Fra «Aristokattene» i 2020. Foto Nils Jul Lande

3.2.4 Drangedal Frivilligsentral

Frivilligsentraler er mangfoldige møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale ønsker, ivarettatt av ansatte i samhandling med frivillige lag/foreninger, næring og kommune.

Drangedal frivilligsentral ble etablert i 2019 og holder hus i stasjonsbygget i Drangedal sentrum. Drangedal frivilligsentral er et ressurscenter og et lavterskeltilbud for innbyggerne i Drangedal.

Formål og målgruppe

Frivilligsentralen skal skape møteplasser for hele befolkningen i Drangedal uavhengig av alder, kjønn, sosial bakgrunn, nasjonalitet og politisk tilhørighet.

Program og aktiviteter er tilgjengelig for publikum på

<https://drangedal.frivilligsentral.no/>

I tillegg til ordinær drift låner Frivilligsentralen ut lokalet til møtevirksomhet.

I siste Frivillighetsmelding fra desember 2018 står følgende: «Utan ein sterk, sjølvstendig og mangfaldig frivillig sektor ville vi ikkje hatt det vi set mest pris på, nemleg eit demokrati prega av ytringsfridom der enkeltmenneske får bruke ressursane sine og oppleve meistring i samspel med og med omsorg for kvarandre.»

NFS har utarbeidet åtte anbefalinger som frivilligsentraler bør ha:

1. Ha en daglig leder i fast stilling
2. Ha egne vedtekter
3. Ha et eget styre hvor frivilligheten er i flertall
4. Ha en samarbeidsavtale med kommunen
5. Ha minst 40% lokal finansiering i tillegg til statstilskuddet
6. Kalle seg en frivilligsentral og benytte Norges Frivillighetssentralers grafiske profil
7. Disponere egnende lokaler
8. Være et supplement til kommunale tjenester, ikke en erstatning for

Stortinget vedtok i juni 2020 at frivilligsentralene skal sikres statlig støtte også i fremtiden. Vedtaket lyder:» Stortinget ber regjeringen sørge for at finansieringen av frivilligsentralene overføres til et øremerket tilskudd på Kulturdepartementets budsjett fra 2021 for å sikre finansiering til frivilligsentraler i både små og store kommuner.»

Statlige midler til frivilligsentraler utbetales som øremerkede midler via kommunene.

3.2.5 Kulturrunden – fysisk aktivitet, kulturminner og naturopplevelser

Kulturrunden er en sykkelrunde som kombinerer kulturmiljø, natur og folkehelse. Sykkelruten er en 15 km rundtur på grusveier langs Kragerøvassdraget med fraflyttete gårder, husmannsplasser, tømmerkoier og fløtningsdammer. Kulturrunden følger også delvis den gamle Rallarvegen som ble bygget i perioden 1922-26 i forbindelse med utbyggingen av Sørlandsbanen mellom Lunde og Drangedal. Rester av jernbaneindustrien (pukkverk og sagbruk) er også en del av runden.

Etableringen av kulturrunden og opprettelsen av Høidalen, Sætre og Åsland kulturhistoriske forening har bidratt til å rette fokus mot forfallet og utvikle kulturmiljøet. Kulturminnefondet har støttet to prosjekt langs Kulturrunden i 2020 og 2021.

Om Høidalen, Åsland og Sætre kulturhistoriske forening:

Foreningen er registrert i frivillighetsregisteret og består av lokale grunneiere som har åpnet opp eiendommene for å gi lettere tilgang til allmennheten. Foreningen sørger for skilting, parkeringsplasser og vedlikehold av sykkelveier og turstier i området. Foreningen er godt organisert og mye av arbeidet gjøres på dugnad sammen med frivillige samarbeidspartnere. Målet til foreningen er å øke nærings- steds og lokalsamfunnsutviklingen i regionen.

Målene til kulturrunden er:

- Skildre et skog/jordbruksorientert kulturmiljø fra regionen.
- Gjøre lokale kulturminner mer tilgjengelig og bidra til større lokal identitet.
- Stoppe forfallet på kulturminner med økt fokus og tilgjengelighet.
- Kombinere kulturmiljø med natur og fysisk aktivitet.
- Få flere gjester som bidrar til økt omsetning for handel og overnattingsbedrifter i regionen.

Kulturrunden ligger i både Drangedal og Nome kommune og er forankret i kommunenes samfunnsplaner.

3.2.6 Idrett og friluftsliv

Drangedal kommune har en egen plan som omhandler idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, **Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2012-2024** - det henvises til denne for ytterligere behandling av temaet. Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2012-2024 peker på følgende målsettinger for perioden:

Mål 1: God folkehelse
Mål 2: Samarbeid med ulike aktører
Mål 3: Inkluderende aktiviteter
Mål 4: Anlegg for alle |
|--|

Drangedal har mange fine skiløyper, her fra Gautefall

I 2021 er det totalt 9 idrettslag i Drangedal kommune, med Drangedal idrettsråd som samlende organ. Idrettslagene har til sammen nesten 1700 medlemmer (se vedlegg). I tillegg til de 9 idrettslagene som er organisert under Drangedal idrettsråd finnes det lag – og foreninger som driver med ulike aktiviteter som kan betegnes som idrett eller friluftsliv. Det er utstrakt samarbeid mellom de ulike lagene, eksempelvis ved avvikling av store arrangementer, med felles skitreninger - og for å kunne stille fotballag i aldersbestemte klasser. Idrettene som er representert med registrerte medlemmer, organisert under idrettsrådet, i Drangedal pr. 2021 er: fotball, friidrett, gymnastikk og turn, skiskyting, skyting, orientering og ski (se vedlagt oversikt over antall utøvere i hver idrett).

Idrettsrådet definerer sine oppgaver på følgende måte:

- Styrke idrettens rolle og rammevilkår i lokalsamfunnet
- Foreta prioriteringer på vegne av idrettslagene
- Dokumentere og synliggjøre idrettens omfang, samt utvikle lokale idrettspolitiske handlingsprogram
- Være en møteplass og utviklingsarena i skjæringspunktet mellom offentlig og frivillig virke

Idrettens betydning for samfunnet:

Kulturdepartementet fremhever idrettens betydning for samfunnet og folkehelsen ved å peke på målsetningene om å redusere fysisk inaktivitet og legge til rette for inkludering av alle. Drangedal idrettsråd opplever at idretten virker samlende, bidrar til inkludering og integrering og har en positiv effekt på det sosiale miljøet. Idrettslagene arrangerer ofte dugnader hvor folk møtes, blir kjent og opplever at de jobber for et felles mål.

3.2.7 Kulturpris

Drangedal kommune kan hvert år dele ut kulturpris til en eller to kandidater. Prisen deles ut til enkeltpersoner eller lag/foreninger som har gjort seg fortjent til en ekstra honnør ved aktiv deltakelse i det frivillige kulturlivet i kommunen. ¹

¹ Vedtekter for Drangedal kommunes kulturpris finnes i vedlegg

3.3 Bibliotek

Folkebibliotekloven § 4 fastsetter at alle kommuner skal ha et folkebibliotek. Drangedal bibliotek skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle. Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Videre skal bibliotekets tilbud legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Dette i henhold til Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven) Paragraf 1.

Biblioteket skal også være inngangsporten til digitale nett-tjenester og en mediasamling som er variert og aktuell.

Prioriterte mål

- Stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle interesserte (iht. folkebiblioteklovens § 1)
- Tilbudet skal være aktuelt og ha høy kvalitet
- Biblioteket skal kunne fungere som en arena for offentlig samtale og debatt

Målgrupper

Bibliotekets målgruppe har tradisjonelt vært innbyggerne i kommunen. Etter at digitaliseringen gjorde sitt inntog i bibliotekene, har de enkelte kommuners bibliotek blitt integrert i felles lånesamarbeid. 5-6% av utlånet skjer til bibliotek i andre kommuner. Drangedal bibliotek har en samarbeidsavtale med Drangedal 10-årige skole, som handler om at biblioteket skal legge til rette for klassebesøk på biblioteket.

Mål for den daglige driften

Drangedal bibliotek etterstreber å yte god service og gi relevante tjenester ved å imøtekomme brukernes låne- og informasjonsbehov. Biblioteket skal være oppdatert på og tilby digitale tjenester.

Spesielle utfordringer i den daglige driften

I skrivende stund holder biblioteket hus i et gammelt butikklokale med dårlig innelima. Dette gjør det vanskelig å skape trivsel for bibliotekets brukere og ansatte. Likeledes er lokalet uegnet for arrangementer.

Mål for framtiden

Etablering av biblioteket i mer egnede lokaler er et klart mål for kommende periode. Drangedal kommune utreder ulike muligheter, hvor samlokalisering med ungdomsklubben er et av de mest aktuelle alternativene. Dette vil tilføre kommunen en attraktiv møteplass for ulike målgrupper. Drangedal bibliotek vil også innføre såkalt «mer-åpen virksomhet». Dette innebærer automatiserte løsninger for utlån, slik at det blir mulig å benytte seg av bibliotekets tjenester utenom ordinær åpningstid.

Tiltak/strategier

- Etablere nye egnede lokaler
- Legge til rette for «meråpent bibliotek»

3.4 Tokestua kultursal – og kino

Gode kulturopplevelser fremmer trivsel, toleranse, kreativitet og samhold. Kulturformidlingen skjer på flere ulike arenaer i bygda lokalt forankret i de ulike grendene og Tokestua kultursal – og kino som et samlingspunkt for hele kommunen. Tokestua er kommunalt eid og drevet og er en flerbrukssal med muligheter for amfi, kafebord og flatt gulv. Alt utstyr i Tokestua er av relativt høy standard. Åpning av kultursalen fant sted i 2013.

Bildet fra VårJam i Tokestua med lokale artister på scenen og et engasjert publikum!

Foto: Morten Bjerk

3.4.1 Kultursal

Tokestua kultursal fungerer både som en produksjonsarena og som fremvisningsscene. Kultursalen bidrar til lokale produksjoner ved å legge til rette for øvinger og fremføring av endelig resultat. Flere øvingslokaler i bygda er ønskelig for å stimulere unge musikere.

Programmet i Tokestua settes opp for å treffe ulike målgrupper. I løpet av et år er arrangeres et vidt spekter av sjangre som teater, foredrag, barneforestillinger og konserter. Hvert halvår arrangeres det minst en konsert av relativt stort format til glede for publikum – og for å sette Tokestua på kartet.

Barn – og unge er en prioritert målgruppe. Den kulturelle skolesekken, Ung Kultur Møtes (UKM) og lokale musikkoppsetninger er blant tilbudene de unge i Drangedal kan delta på eller oppleve. Tokestua kafe har en liten scene og et liten musikkanslegg som gir unge artister en mulighet til å prøve seg på en ufarlig arena. Denne egner seg også til andre mindre arrangementer.

Prioriterte mål

- **Levere et variert kulturtilbud av høy kvalitet**

- Inneha god kjennskap til eksisterende kulturtilbud
- Ha et godt forhold til artister og management slik at gode artister vil besøke oss

- **Bidra til utvikling av lokale talenter**

- Tokestua skal ha mange lokale artister på scenen
- Aktiviteter i Tokestua skal inspirere lokale artister til å utvikle seg videre

- **Være økonomisk levedyktig**

- Ha et høyt gjennomsnittlig besøk på arrangementer og kino
- Oppnå god fortjeneste i kiosken
- Øke interessen blant publikum for det som skjer i Tokestua

Tokestua har ikke bare arrangementer i egen regi. Kultursalen leies ut til artister, lag, foreninger og andre.

3.4.2 Kino

Tokestua kino har, stor sett, visninger hver ledige helg. Som med kultursalen, programmeres kinovisningene med tanke på ulike målgrupper. Barne – og familiefilmer er populære. Toketua har også tilbud rettet mot spesifikke målgrupper på dagtid: månedens matinè er et kinotilbud for de eldre hvor det serveres gratis kaffe og kaker, månedens mini er et tilbud for barn og ved noen anledninger har det vært arrangert babykino.

Utfordringer

Befolkningen i Drangedal utgjør et forholdsvis lite publikum og arrangementene våre må treffe bredt for å bære seg økonomisk. Dette setter sitt preg på både valg av artister og filmer. De som ønsker seg et kulturtilbud som ligger på siden av «mainstream» får sjelden dette i Toketua.

Tokestua har etter hvert fått et kjernepublikum som ofte benytter seg av tilbudene. Det er en utfordring å nå ut til nye publikummere. Ungdom er en målgruppe det er spesielt vanskelig å nå – trolig fordi mange studerer andre og benytter seg av kulturtilbud der de bor. Det må fortsatt jobbes med å øke publikums tillitt og nysgjerrighet til programmet. Toketua vil gjerne tilby publikum noe nytt og overraskende, men slike arrangementer har ikke generert mange publikummere så langt.

Små svingninger i publikumsoppslutning eller uforutsette utgifter gjør store utslag for økonomien.

Tiltak/strategier

- Legge til rette for arrangementer med lav terskel for deltagelse blant unge lokale talenter
- Jobbe med direktehenvendelser til lokale artister
- Legge til rette for lokale produksjoner bl.a. med billigere leiepriser
- Jobbe med publikum – dialog og markedsundersøkelser
- Gode oppdaterte hjemmesider og aktiv promotering i aktuelle kanaler
- Ha noen store «spektakulære» arrangementer på programmet for å sette Toketua på kartet
- Jobbe aktivt med trivselsfaktor i sal og kiosk
- Jobbe aktivt med mersalg og vareutvalg

3.5 Kultur og næring

I Drangedal finnes det flere små - og noen større bedrifter som opererer i feltet kulturnæring eller opplevelsesbasert næring. Ofte er produktet en kombinasjon av noe fysisk og opplevelse som knyttes til produktet.

Generelt er det få virksomheter som 100 % livnærer seg som kulturbedrift. Mange har kulturellt relatert virksomhet som en viktig inntektskilde. Typiske eksempler er gårdsbruk med overnattingstilbud og opplevelser tilknyttet gårdsbruket.

Mange av disse bedriftene er knyttet sammen i nettverket «Mat og Opplevelser» initiert av Drangedal næringsråd. Målet for nettverket er erfaringsdeling og muligheter for felles kurs – og veiledning.

Her nevnes noen eksempler på slike bedrifter organisert i kategoriene lokalmat, kulturelle reisemål, skapende kunst og gårdsturisme og aktive opplevelser (listen er ikke uttømmende og kategoriene kan være overlappende).

Lokalmat:

Råvareproduksjon: Holte gård har skapt en nasjonal merkevare, kjent for øko-egg, and, gås og kylling. I kjølevannet av Holte har Drangedal gårdsbruk som produserer lokalt kjøtt fra storfe, gris sau og hjort. Løyte gård er relativt kjent for sine produkter basert på lokal fisk.

Ferdig tilberedte retter: Idunns Mathus leverer ferdig bearbeidede matretter hvor råvarene gjerne er hentet fra lokale produsenter.

Mat i kombinasjon med opplevelser: På båttur med Tokedølen kan du få servert lokalmat i kombinasjon med lokale fortellinger om plasser langs ruten.

Kulturelle reisemål:

I Kjosens holder Halvdans bokhus til. Dette er et mekka for bokelskere med sine om lag 70 000 bøker. På Drangedal Bygdetun (se eget kapittel) kan besøkende vandre rundt i lokalhistorien. Videre finnes interessante lokasjoner og severdigheter med fløtningsanlegg, bygdeborger, krigsminner mm.

Skapende kunst:

Drangedal er tilholdssted for en rekke bedrifter hvor skapende kunst er det bærende innhold.

Fjørtoft kulturproduksjoner AS har markert seg med egne produksjoner innen teater, dans og drama.

Foreningen Neslandsvatn Stasjon, hvor hovedmålet er å være et senter for kreative virksomheter huser i dag fire bedrifter derav Telemark Næringshage sin kulturnode. Universitetet i Sørøst Norge er knyttet til stasjonen via ulike prosjekter. Foreningen Neslandsvatn Stasjon skal tilrettelegge for

Prioriterte mål

- Drangedal kommune skal bli en større aktør innen reiseliv
- Skape et grunnlag for at flere skal kunne livnære seg på kulturnæring – først og fremst gjennom større volum
- Utvikle Drangedal som merkevare

arrangement hvor ungdomsmedvirkning og inkludering står sterkt i fokus. Foreningen ønsker også å gi et alternativt kulturtilbud til lokalbefolkningen. Neslandsvatn Stasjon ønsker å opprette et artist in residens program, slik at andre nasjonale og internasjonale kunst og kulturaktøren kan komme til stasjonen å jobbe over en kortere periode og på den måten oppleve hvilke muligheter som ligger i å bo og driv kreativ næring på bygda.

I Drangedal finnes det et utall utøvere av brukskunst, sølvsmeder, grafikere, keramikere, malere, designere, kunstnere og musikere.

Gårdsturisme og aktive opplevelser:

Stadig flere ønsker aktive opplevelser som en del av fritiden sin. Drangedal har flere aktører som tilbyr dette.

Gautefall Event, tilbyr guidede sykkelturner, skitur, toppturer, fjellklatring o.l. Kundene er ofte grupper som vil ha en opplevelse sammen. Gautefall event har bygd opp en sæter hvor det tilbys ulike aktiviteter, mat og overnatting.

På **Yogalåva Glamping** i Kroken kan besøkende bo i telt med tilnærmet hotellstandard, ta yogatimer, bli guidet på lokale sykkelstier og avslutte med massasje.

*Den største tilbyderen innen gårdsturisme, er **Hulfjell gård**, som om kort tid vil ha mer enn 10 ansatte. På sommeren er vannparken spesielt populær.*

Utfordringer:

Drangedal kommune har som målsetning å bli større innen reiseliv, mat og kultur. Det er tidvis utfordrende å få til et samarbeid mellom de ulike aktørene. Ofte er kulturbedrifter svært individuelle i tenkemåten.

For å få til bærekraft som næring må det til et samarbeid for å nå ut til flere kunder. Markedsføring og utsalgssteder krever investeringer, som små virksomheter ikke har råd til. Det er behov for å skape et større volum for at flere skal kunne livnære seg på kultur og kulturformidling. Visit Telemark og Visit Gautefall er sentrale plattformer for markedsføringen av kulturbedriftene i Drangedal.

Tiltak/strategier

- Økt satsing på markedsføring av Drangedal som reiselivsdestinasjon blant annet gjennom samarbeid med Visit Telemark
- Skape et tettere samarbeid mellom de små aktørene i feltet kultur og næring
- Legge til rette for flere utsalgssteder/møtepunkter mellom kunder og tilbydere

3.6 Kulturminner

Drangedal kommune har en rik kulturarv som skal ivaretas og formidles. Sentralt i dette arbeidet står Drangedal bygdetunlag og Drangedal historielag som, i samarbeid og hver for seg, gjør en viktig jobb for å ta vare på fortida for framtida. Arbeidet med en egen kulturminneplan påbegynnes i 2022 og skal ferdigstilles i 2023.

3.6.1 Drangedal Bygdetun

Drangedal bygdetun ble etablert av ungdomslaget Fram i 1962 og er et typisk friluftsmuseum, hvor alle bygninger er fraktet fra andre steder i Drangedal og bygget opp igjen. Bygdetunet skal vise hvordan det så ut og hvordan livet ble levet «før i tida» i Drangedal. Bygdetunet forvaltes og driftes av Drangedal bygdetunlag. Drangedal bygdetunlag er organisert som et frivillig lag og bygningene eies av laget, men den om lag 20 mål grunnen festes av Opplysningsvesenets fond.

Bygdetunet forvalter til sammen 20 bygninger hvor de fleste er historiske hentet fra ulike steder i Drangedal. Her ser vi Beråstunet fra Lensegrav i Kjosén. Foto: Morten Bjerk

Formål og målgrupper

Drangedal bygdetun skal i hovedsak forvalte og formidle Drangedals kulturarv. Ved å formidle innsikt i historien kan kulturarven hjelpe oss med å se vår egen tid og forstå oss selv og samtiden bedre. En viktig målsetning er at stadig flere målgrupper skal ta området i bruk. Det legges til rette for gode turmuligheter (også universelt utformet), aktiviteter, arrangementer og muligheter for utleie av fasilitetene.

Visjon

Drangedal bygdetunlags strategiplan har følgende visjon: Drangedal bygdetun skal bli Norges flotteste bygdetun.

Prioriterte mål

- Øke antall brukere av bygdetunets totale tilbud
- Ha gode lagringsforhold for bygdetunets gjenstander og registrere alle museets gjenstander digitalt
- Legge til rette for skolebesøk og gode pedagogiske opplegg (DKS)
- Arrangere faste omvisninger i sommersesongen
- Skape attraktive utstillinger og gjøre utvalgte deler av samlingene tilgjengelig gjennom utstillinger på nett
- Innhente etterslep på vedlikehold av bygninger
- Lyssette bygdetunets utvendige areal og bygninger, samt sti rundt Motjenn
- Leie ut bygninger og uteareal
- Legge til rette for økt bruk av turområdet i tilknytning til bygdetunet
- Skape god synlighet på nett og i sosiale medier
- Økt egeninntjening gjennom aktivitet
- Etablere attraktiv parkering for bobiler

Utfordringer

Det er krevende å finne økonomi til å opprettholde jevnlig nødvendig vedlikehold, digital registrering, god formidling og tilfredsstillende magasin/lokaler til alle gjenstander.

Tiltak/strategier

- Anskaffe digitalt registreringsverktøy
- Bygge tilfredsstillende lokaler til magasin og utstillinger
- Etablere skolehager/kompetansesenter for mat gjennom etablering av Drangedal bygdehage
- Bygge klatrepark
- Etablere historisk kafé
- Utforme en estetisk og funksjonell lyssetting av bygdetunet og sti rundt Motjenn
- Gjennomføre kurs og foredrag
- Vedlikehold av bygninger bl.a. finansiert gjennom arrangement av kurs
- Satse på økt deltakelse og eieforhold bl.a. gjennom etablering av bygdetunets venner

3.6.2 Drangedal Historielag

Drangedal historielag ble stifta i 1969, og har om lag 200 medlemmer. Laget arrangerer vårmøte og/eller høstmøte med lokalhistoriske og rikshistoriske tema, og har gjerne en sommertur til en interessant gård eller plass i kommunen.

Lagets formål er å ta vare på den rike kulturhistoria som bygda har. Eksempler på dette er: tidligere tiders skogsarbeid, jordbruk, seterdrift, jakt og fiske, gamle sagn, høgtidsskikker, allmenne levekår og dagligdagse hendelser, musikk og diktning.

Bærebjelken i lagets prosjekter er “Det var ein gong – Minner frå Drangedal”. Gjennom denne bokserien formidles mye av bygdas kulturhistorie. Historielaget har også samlet lokalhistorisk materiale som film, lydopptak og bilder.

Utfordringer:

Økonomi i forbindelse med kostnader knyttet til utgivelse av årbøker og oppgradering av lokalhistorisk arkiv

Prioriterte mål:

- Ta vare på Drangedals kulturhistorie
- Verne lokale kulturminner
- Formidling via sosiale medier

Tiltak/strategier

- Gi ut flere lokalhistoriske bøker
- Øke aktiviteten på sosiale medier
- Arrangere samlinger og medlemsmøter
- Opprette og drifte Drangedal lokalhistoriske arkiv

4 Økonomiske støtteordninger for kulturen

4.1 Aktivitetstilskudd

Alle lag og foreninger tilhørende kulturfeltet kan søke tilskudd til aktivitet. Ordningen har to søknadsfrister pr. år: 1. mars og 1. september.

Søknadene adresseres til:

Drangedal kommune v/kulturkontoret, 3750 Drangedal, leveres til servicekontoret eller sendes til: postmottak@drangedal.kommune.no

Formål med ordningen

Ordningen skal stimulere til aktivitet og i størst mulig grad utadretta virksomhet blant frivillige organisasjoner.

Kriterier for ordningen med aktivitetstilskudd

- Ordningen gjelder både innadretta og utadretta aktivitet
- Aktiviteten må høre inn under kulturkontorets virkeområde
- Tilskudd utbetales i etterkant av tiltakets gjennomføring.

Følgende gis ikke anledning til å søke aktivitetstilskudd

- Yrkes-/interesseorganisasjoner som primært ivaretar medlemmenes egne særinteresser, yrkes- eller økonomiske interesser
- Rene kommersielle tiltak
- Idrettslag tilknyttet Drangedal idrettsråd. Disse har en egen tilskuddsordning og har ikke anledning til å søke aktivitetsmidler til ordinær virksomhet. Unntak er tiltak av ekstraordinær karakter, som faller utenfor idrettsrådets fordelingsnøkkel.

Forpliktelser

- Alle tiltak som får tilsagn om aktivitetstilskudd, skal gjennomføres innen ett år etter tildeling
- Lag, foreninger og institusjoner som mottar kulturmidler, forplikter seg til å følge kommunens ordning med ledsagerbevis
- Alle åpne arrangement må meldes inn til kommunens kulturkalender i god tid før arrangementene. Arrangementer som er registrert her, blir i tillegg til kommunens hjemmesider, formidlet på www.visitgrenland.no og hjemmesidene til Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan kommuner
- Alle lag/foreninger som mottar aktivitetstilskudd, plikter på forhånd å registrere seg i Drangedal kommunes registreringsskjema på lag og foreningsregisteret
- I tilfeller der tiltak ikke har blitt gjennomført i samsvar med forutsetningene for tildelingen, skal gitt tilskudd tilbakeføres Drangedal kommune
- Der de ulike tiltak og arrangementer markedsføres, skal det fremgå at tiltaket blir støttet av Drangedal kommune. Dersom dette ikke følges, kan gitt tilsagn bli inndratt

Prioriterte grupper

- Barn og unge opp til 20 år, funksjonshemmede og flyktninger/ innvandrere

Prioriterte aktiviteter

- Tiltak som er direkte aktivitetsretta, som bidrar til egenaktivitet og holdningsskapning og som dekker hele kommunen

4.2 Spillemidler

Det er mulig å søke om spillemidler til ordinære anlegg for idrett og friluftsliv, nærmiljøanlegg, rehabilitering av idrettsanlegg, helsesportanlegg, ombygging til handikapriktige anlegg og regionale og lokale kulturbygg.

Krav i forbindelse med tildeling av spillemidler er satt av Kulturdepartementet.

Tidsløp og frister

15. september: Melde inn anlegget til kommunen, for innarbeiding i kommunedelplan for idrett og friluftsliv.

Sept. til okt.: Jobbe med godkjenninger og vedlegg (alle anlegg skal forhåndsgodkjennes av kommunen).

1. oktober: Endelig søknadsfrist (alle vedlegg skal ligge ved).

Oktober til juni: Vente på svar, følge med på politiske prioriteringer

November og desember: Politisk behandling og prioriteringer

15. januar: Kommunen oversender alle søknader til fylkeskommunen

Juni påfølgende år: Svar med endelige prioriteringer fra Telemark fylkeskommune

Da har søker 2 år på seg til å ferdigstille anlegget og oversende revidert regnskap til kommunen.

Alle skal fylle ut søknadene elektronisk på nett!

Forutsetter at anlegget er med i kommunens planer

I Drangedal er det «Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet (2012 – 2024)» som gjelder. Denne inneholder et handlingsprogram med prioriteringer for utbygging av idretts- og friluftsanlegg, som årlig rulleres og vedtas av kommunestyret.

For å forenkle saksgangen, skal alle som søker, fylle ut et særskilt skjema innen 1. september (gjelder kun nye anlegg og ikke fornyelser av søknader)

Ordningene

Det kan søkes om tilskudd til bygging og/eller rehabilitering av idrettsanlegg som er åpne for allmenn idrettslig virksomhet (idrett og fysisk aktivitet for alle), og som ikke er underlagt kommersielle interesser.

Bestemmelser for tilskudd til anlegg og områder for fysisk aktivitet

Det gis tilskudd av spillemidler til idrettsformål i to hovedkategorier:

1) Ordinære idrettsanlegg

Dette gjelder bygging og rehabilitering av anlegg, som er åpne for allmenn idrettslig virksomhet (idrett og fysisk aktivitet for alle). Tilskuddene skal knyttes direkte opp mot aktivitetsareal. Anleggseier plikter å holde anlegget åpent for idrettslig aktivitet i 30 år fra

ferdigstillelse av anlegget (før 2014 var kravet 40 år. Det er ikke tilbakevirkende kraft på anlegg som tidligere har mottatt spillemidler).

2) Nærmiljøanlegg

Defineres som anlegg eller område for egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen for øvrig. Det er et krav at nærmiljøanleggene som hovedregel er tilgjengelige for funksjonshemmede. Hovedsakelig beliggenhet i tilknytning til bo-/og eller oppholdsområder. Området skal være fritt allment tilgjengelig. Nærmiljøanlegg skal ikke dekke behovet for anlegg til organisert idrettslig aktivitet eller ordinære konkurranser i idrett. Anlegget pliktes å holde åpent for idrettslig aktivitet i 20 år fra ferdigstillelse av anlegget.

Hva er ikke tilskuddsberettiget?

Det ytes ikke tilskudd til drift av anlegg. Det ytes heller ikke tilskudd til følgende:

- Løst utstyr, dersom ikke annet er bestemt
- Leie
- Erverv av grunn
- Publikumstribuner
- Veier og parkeringsplasser
- Tilknytningsavgifter
- Finansieringskostnader med unntak av renter på byggelån i byggeperioden, dvs. inntil ferdigstillelse av anlegget
- Flytting av høyspentledninger
- Eiendomsgjelder
- Reguleringsarbeider

Tilskuddenes størrelse

Kulturdepartementet opererer med tilskuddssatser for spillemidler til idrettsformål, der Drangedal får dekket 1/3 (33,3 %) av kostnadene til ordinære anlegg med hovedsats inntil kr. 1 000.000,- av godkjent kostnad og 50% til nærmiljøanlegg, begrenset oppad til kr. 300.000,- (maksimalt godkjent kostnad er dermed begrenset oppad til kr. 600.000,-). Nedre godkjente kostnadsramme er kr. 50.000,-. Det kan søkes om spillemidler i flere omganger totalt. Dette gjelder først og fremst større anlegg der det er naturlig å dele inn i ulike delobjekter.

Forhåndsgodkjenning planer/tegninger

Alle søknadene skal forhåndsgodkjennes, jf. departementets krav om sikring av behovsriktige og gode idrettsfunksjonelle løsninger og ivaretaking av estetiske og miljømessige forhold, i tillegg til teknisk godkjenning.

Når søknad om spillemidler leveres kulturkontoret (1. oktober), skal forhåndsgodkjenningene være i orden. Søknader der dette mangler/evt. der forhåndsgodkjenningen er mangelfull, kommer ikke i betraktning. Krav til forhåndsgodkjenning framkommer i søkerhefte til de ulike ordningene. For de fleste anleggene er det kommunen som står for dette. Forhåndsgodkjente planer vil være et godt grunnlag for anbudsbeskrivelser.

Behandling av søknad

Innmeldingsskjema som gjelder forhåndsgodkjenning være innlevert innen 1. september. Når det gjelder endelig frist, med ferdig utfylte søknader (med alle vedlegg), er denne 1. oktober. Her skal elektronisk søknadsskjema benyttes.

Søknadene sendes til uttalelse til Drangedal idrettsråd, før den legges fram til politisk behandling, først i formannskapet, så i kommunestyret (vanligvis i desember). Søknadsfrist for videre behandling i Telemark fylkeskommune er 15. januar påfølgende år. Søknadene er vanligvis ferdigbehandlet i mai/juni. Det tar så lang tid pga. påvente av departementets fordeling av midler til hvert fylke. Departementets fordeling avhenger igjen av informasjon om hvor mye hvert fylke har søkt om.

Litteraturliste

Lov om offentlege styresmakters kulturversemd (kulturlova)

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Lov om folkebibliotek (Folkebibliotekloven)

K Persdatter Miland, A-S Hjemdahl, N Løkka og M Singsaas. Kultur og bærekraft: En Kartlegging av kunnskapsstatus og praksiser i kultursektoren. www.telemarksforskning.no

Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet, 2012-2024. Drangedal kommune

Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2029. Drangedal kommune

Kommunebarometeret, Drangedal kommune 2020

Schackt, Jon: *kultur* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 31. august 2021 fra <https://snl.no/kultur>

Ungdata Drangedal kommune. Resultater fra ungdataundersøkelsen i Drangedal kommune 2021. Ungdomstrinnet.